

Redactioneel

De kracht van verbinding. Hoe 'het bouwen van bruggen' seksueel grensoverschrijdend gedrag kan helpen voorkomen

Kasia Uzieblo^{1,2,3}, Jan Willem van den Berg^{1,4}

1 Van der Hoeven kliniek, Utrecht, Nederland

2 Universiteit Gent, België

3 Vrije Universiteit Brussel, België

4 Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, Departement Neurowetenschappen, KU Leuven, België

Als de MeToo-beweging één ding heeft duidelijk gemaakt, is het wel dat seksueel grensoverschrijdend gedrag overal, in alle tijden en op alle plaatsen voorkomt. Cijfers uit wetenschappelijk onderzoek variëren, maar om een indruk te geven: uit het representatieve onderzoek Monitor Seksuele gezondheid in Nederland 2017, blijkt 22% van de vrouwen en 6% van de mannen tegen hun wil manuele, orale, vaginale of anale seks te hebben meegemaakt of gedwongen te zijn om seksuele handelingen te verrichten. Deze percentages worden veel hoger, wanneer het tegen de wil zoenen en ongewenste seksuele aanrakingen ook meegeteld worden: 53% van de vrouwen en 19% van de mannen worden hier ooit tijdens hun leven mee geconfronteerd (De Graaf & Wijzen, 2017). Het kan dan ook niet anders dat iedere behandelaar vroeg of laat met een slachtoffer en aldus met de gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag geconfronteerd wordt, of met een pleger en aldus met de onderliggende drijfveren van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

De theoretische kennis over en het wetenschappelijk onderzoek naar het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag neemt enorm toe. Dagelijks werken rapporteurs en toezichthouders bij de reclassering aan risicotaxaties en het opstellen van voorwaarden om zedenrecidives te voorkomen, en doen gedragskundigen binnen forensische (behandel) settingen onderzoek naar de dynamische risicofactoren van plegers van zedendelicten en richten ze de behandeling op deze factoren. Ook NL-ATSA wil bijdragen aan de bescherming van de maatschappij. NL-ATSA is

een Nederlandse-Vlaamse vereniging die zich inzet voor de preventie van zedendelicten. Ze komt voort uit de Vereniging voor Forensische Seksuologie en is als zogenaamde *chapter* verankerd in de vooraanstaande internationale vereniging de Association for the Treatment of Sexual Abusers (ATSA). NL-ATSA stelt zich ten doel seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen, door het stimuleren van de toepassing van de internationale *'state of the art'* kennis op het vlak van voorlichting, preventie, diagnostiek, behandeling, beleid en risicotaxatie ten aanzien van zedendelinquenten in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast draagt NL-ATSA het stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse en Vlaamse *practitioners* en onderzoekers hoog in het vaandel en wil zij samenwerking tussen de forensische werkvelden en studiegebieden bevorderen. Vanaf haar eerste congres op 22 januari 2015 is NL-ATSA met haar jaarlijkse studiedagen een vaste waarde geworden in het Nederlands en Vlaams forensisch werkveld.

NL-ATSA erkent dat verbinding tussen de verschillende forensische en niet-forensische *settings* en de diverse relevante disciplines als psychologie, criminologie en seksuologie ons als klinici en als maatschappij sterker maakt in onze strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. We zijn dan ook zeer verheugd met de uitnodiging van de redactie van het Tijdschrift voor Seksuologie om, vanwege het 5-jarige bestaan van NL-ATSA, een speciale uitgave rond seksueel grensoverschrijdend gedrag te verzorgen. Dit themanummer is de ideale gelegenheid om kennis over seksueel

Speciale uitgave naar aanleiding van het vijfjarig bestaan van NL-ATSA

Prof. dr. K. Uzieblo, senior wetenschappelijk onderzoeker

J.W. Van den Berg MSc, GZ-psycholoog/Psychotherapeut

Correspondentie: Kasia Uzieblo, De Forensische Zorgspecialisten, Afdeling Onderzoek, Klinisch. Postbus 174, 3500 AD Utrecht. T: +31(0)275 8 275, E: Kuzieblo@dfzs.nl

geweld aan het seksuologisch werkveld aan te reiken en om te laten zien hoe we van elkaars kennis profiteren. Dat laatste wordt meteen al in de eerste bijdrage duidelijk, waarin **Wineke Smid** aan de hand van het binnen de seksuologie ontwikkelde Incentive Motivational Model argumenteert dat seksueel delictgedrag als een onwenselijke variant van normaal seksueel gedrag beschouwd kan worden en aldus vanuit seksuologische invalshoek benaderd dient te worden. **Minne De Boeck, Jules Mulder en Klaartje Schepers** bespreken in het tweede artikel de preventie van seksueel kindermisbruik dat zij als een volksgezondheidsprobleem benaderen. Hun bijdrage zoomt in op preventiemogelijkheden vanuit daderperspectief, zoals huidige preventie-initiatieven in Vlaanderen en Nederland als Stop it Now!. In de volgende bijdrage beschrijven **Sabine Noom en Jan Willem van den Berg** hoe praktisch vorm kan gegeven worden aan het zogenaamde Good Lives Model (GLM), een prominent behandelmodel in het forensisch werkveld dat de nadruk legt op de intrinsiek belonende behoeften die het leven van ieder mens betekenis geven. Dit model komt voort uit de reguliere positieve psychologie en lijkt vooral invloed te hebben op de kwaliteit van de therapeutische relatie. Deze therapeutische relatie vormt de focus van de vierde bijdrage, waarin **Julia Wilpert, Els Van Daele en Kris Vanhoeck** ingaan op de specifieke aandachtspunten en uitdagingen betreffende de therapeutische relatie tussen hulpverlener en zedenpleger. De laatste drie artikelen handelen over specifieke doelgroepen. Eerst gaan **Marije Keulen-de Vos, Jan Willem van den Berg en Kasia Uzieblo** dieper in op het werken met zedendelinquenten met een verstandelijke beperking. Ze beogen de lezer inzichten aan te reiken over de diagnostiek en behandeling van deze doelgroep. Hierbij maken de auteurs gebruik van de kennis en ervaring van onderzoekers en professionals werkzaam binnen de zorg aan mensen met een verstandelijke beperking. Vervolgens gaan **Kasia Uzieblo en Eelco van Doorn** dieper in op psychopathie, één van de weinige persoonlijkheidsconstructen die een robuuste relatie met gewelddadig gedrag vertoont, maar waarover bij zowel leken als bij professionals diverse mythes hardnekkig aanwezig zijn. De auteurs beogen met hun stuk een genuanceerd, empirisch onderbouwd beeld te schetsen over psychopathie, de relatie tussen psychopathie en zedendelinquentie, en de behandeling van psychopathische (zeden)plegers. Tenslotte belicht het laatste artikel een ander thema dat vaak voor de nodige maatschappelijke beroering zorgt, zijnde minderjarigen die zedendelicten plegen. Hoewel de literatuur aangaande deze doelgroep de laatste jaren aanzienlijk is toegenomen, blijft de huidige kennis over minderjarige zedendelinquenten diverse hiaten vertonen. In hun literatuurstudie vatten **Chantal van den Berg, Zhora Lkasbi en Daniel Neves Ramos** de huidige kennis aangaande de prevalentie, de criminele carrière, de risicofactoren en de typologieën samen.

Met deze zeven stukken willen we de kennis van de lezer aangaande seksueel geweld verruimen, maar vooral ook bruggen bouwen tussen de forensische geestelijke gezondheidszorg en het seksuologisch werkveld opdat we samen sterker staan in onze strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Literatuur

De Graaf, H., & Wijsen, C. (2017). *Seksuele gezondheid in Nederland 2017*. Utrecht, Rutgers.